

## ZAMONAVIY TELEVEDENIYADA JURNALISTLAR MAHORATI.

**Shodiyorova Lobar G'ulomjon qizi**

*O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti magistr*

*Lobarkhon.anozraf.ldw@gmail.com 936134477*

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada zamonaviy televideniya jurnalistlar mahoratining ahamiyati, ularning professional tayyorgarligi va axborot uzatish jarayonidagi o'rnini tahlil qilinadi. Shuningdek, global raqobat sharoitida televideniya jurnalistining kreativlik, tezkorlik, axborot aniqligi va ijtimoiy mas'uliyat kabi kasbiy kompetensiyalari yoritib beriladi. Maqolada respublika va xalqaro tajribalar misolida jurnalist mahoratini shakllantirish omillari va ularni mustahkamlash yo'llari bo'yicha tahliliy yondashuvlar keltirilgan.

**Kalit so'zlar:** televideniya, jurnalist mahorati, innovatsion texnologiyalar, axborot sifati, ijtimoiy mas'uliyat, kasbiy kompetensiyalar.

**Аннотация:** В данной статье анализируется значение мастерства журналистов в современной телевизионной сфере, их профессиональная подготовка и роль в процессе передачи информации. Также освещаются профессиональные компетенции телевизионного журналиста в условиях глобальной конкуренции, такие как креативность, оперативность, точность информации и социальная ответственность. В статье представлены аналитические подходы к факторам формирования профессионального мастерства журналиста и путям его укрепления на основе опыта республики и зарубежных стран.

**Ключевые слова:** телевидение, профессиональное мастерство журналиста, инновационные технологии, качество информации, социальная ответственность, профессиональные компетенции.

**Annotation:** This article analyzes the significance of journalistic expertise in modern television, highlighting the professional training of journalists and their role in the process of information delivery. It also discusses key professional competencies of television journalists in the context of global competition, such as creativity, promptness, information accuracy, and social responsibility. The article offers analytical approaches to the factors influencing the development of journalistic mastery and ways to strengthen it, based on national and international experiences.

**Keywords:** television, journalistic expertise, innovative technologies, information quality, social responsibility, professional competencies.

### Kirish

Bugungi media makonining keskin o'zgarishi, innovatsion texnologiyalar va digital kommunikatsiyalar televideniye sohasida faoliyat yuritayotgan jurnalistlardan yangi yondashuvlar va yuksak kasbiy tayyorgarlikni talab etmoqda. Televideniye hozirda nafaqat axborot tarqatish vositasi, balki keng auditoriyaga ta'sir ko'rsatadigan kuchli kommunikatsion maydon sifatida shakllangan. Mazkur jarayonda jurnalistlar nafaqat voqelikni aks ettiruvchi kuzatuvchilar, balki jamoatchilik fikrini shakllantirishga bevosita ta'sir etuvchi ijtimoiy subyektlar sifatida maydonga chiqmoqda. Shu sababli zamonaviy televideniye jurnalistining mahorati nafaqat professional bilimlar bilan chegaralanib qolmasdan, balki yangilik yaratish, interaktiv munosabat o'rnatish va axborotning aniqligini ta'minlash kabi ko'plab ko'nikmalarni o'z ichiga oladi.

### **Tahlil va muhokama**

Zamonaviy televideniye jurnalistika sohasining eng faol va tezkor tarmoqlaridan biri bo'lib, u axborotlar oqimining keskin oshib borayotgan bugungi davrida keng ijtimoiy qatlamlar uchun ishonchli manba vazifasini bajarmoqda. Xususan, jurnalistlar faoliyatiga qo'yiladigan talablar so'nggi yillarda tubdan o'zgarib bormoqda. OAV sohasida global integratsiya jarayonlari jadallashgani sayin, jurnalistlar mahorati faqat axborotni taqdim etish darajasi bilan emas, balki tahliliy yondashuv, axborot sifati, multimediali vositalardan kompleks foydalanish va auditoriya bilan interaktiv muloqot o'rnatish qobiliyatlari bilan ham belgilanmoqda.

Birinchi navbatda, televideniye jurnalistining mahorati zamonaviy informatsion makonda tezkor va haqqoniy xabarlarini yetkazish qobiliyati bilan bevosita bog'liq. Bugungi kunda har qanday yangilik bir necha soniyalar ichida mintaqadan-mintaqaga, hatto o'lkadan-o'lkaga yetib boradi. Shu bois xalqaro telekanallar, xususan BBC, CNN, France24, Al Jazeera kabi tarmoqlar voqeani birinchi bo'lib yoritish orqali nafaqat tomoshabinlarning e'tiborini jalb qiladi, balki jurnalistlarining kasbiy saviyasi va malakasini ham ko'rsatib beradi. Ayniqsa, tabiiy ofatlar, harbiy mojarolar, siyosiy jarayonlar kabi operativ yoritilishi lozim bo'lgan holatlarda jurnalist vaziyatni tezda tahlil qilib, faktlarga asoslangan, me'yoriy so'zlashuv uslubida tuzilgan materialni efirga tayyorlashi shart. Shu jihatdan O'zbekiston telekanallari ham tezkor axborot yetkazish bo'yicha soniyama-soniya ishlaydigan dasturlarni yo'lga qo'ymoqda. Masalan, "O'zbekiston24" telekanali tomonidan amalga oshirilayotgan "Tezkor xabar" bloklari nafaqat voqea tafsilotlarini yetkazmoqda, balki jurnalistlar tomonidan joyida olib borilgan tahliliy izohlarni ham o'z ichiga olmoqda. Bu esa telejurnalistning vaziyatga mos ravishda tez fikrlash, strukturalangan material yaratish kabi ko'nikmalarini namoyon etadi.

Ikkinchi tomondan, televideniye jurnalistining kommunikativ mahorati ham bugungi kun talablarida alohida o'rin tutadi. Teleefirdagi har bir nutq, har bir intervyu yoki suhbat tomoshabinda ma'lum bir kayfiyat va baho uyg'otadi. Shu sababli jurnalist

nafaqat ifoda uslubiga, balki suhbatdosh bilan muloqot tarziga ham e'tibor qaratishi zarur. Masalan, "Sevimli" telekanalidagi "Yoshlar bilan" yoki "My5"dagi "Kun mavzusi" kabi interaktiv dasturlarda olib boruvchilar va suhbatdoshlar o'rtasidagi psixologik muvozanat alohida ahamiyat kasb etadi. Suhbat mobaynida jurnalist savolni to'g'ri berishi, suhbatdoshning fikrini oxirigacha tinglashi va uni professional tarzda umumlashtirib, jamiyat uchun tushunarli shaklga keltirishi zarur. Bunday dasturlarda tajribali jurnalistlarning muloqot madaniyatidagi yuksak saviyasi telekanal obro'siga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Uchinchi jihat – texnologik innovatsiyalar ta'sirida jurnalistlarning kasbiy funksiyalarining kengayib borayotganidir. Bugungi kunda ko'plab xalqaro va mahalliy telekanallarda "mobil jurnalistika" (MoJo) yondashuvi keng qo'llanila boshladi. Ushbu yondashuvga ko'ra, jurnalist reportaj uchun zarur bo'lgan video tasvirni smartfon orqali suratga oladi, mobil montaj dasturlari orqali tahrirlaydi va yechim sifatida efirga tayyor holda tarmoqqa yuklaydi. Bu jarayon turli bosqichlarni qisqartiradi va tezkorlikni ta'minlaydi. BBC Media Academy ham 2020-yildan boshlab aynan mobil qurilmalar orqali kontent tayyorlash ko'nikmalariga oid maxsus trening modullarini ishlab chiqdi. O'zbekistonda ham OAV sohasi xodimlari uchun 2021–2023-yillar davomida "Media Training Center" tomonidan "telejurnalistika va kontent ishlab chiqarish" bo'yicha 40 dan ortiq treninglar tashkil etildi. Ular doirasida jurnalistlar video montaj, grafika qo'llash, data vizualizatsiya va vizual reportaj kabi yo'nalishlarda o'z mahoratini oshirdilar.

To'rtinchidan, telejurnalistning ijtimoiy mas'uliyati masalasi bugungi kunda eng dolzarb jihatlardan biri sifatida ko'rilmogda. Televideniye orqali efirga uzatilgan har bir so'z, har bir tasvir nafaqat axborot, balki ma'lum ideologik va axloqiy mazmunga ham ega bo'ladi. Shu sababli professional jurnalist axborotni neutral va betaraflik tamoyillariga asoslangan holda taqdim etishi lozim. O'zbekiston Respublikasi OAV to'g'risidagi Qonunida jurnalistlardan axborotning haqqoniyligi va aniqligini ta'minlash shartligi qat'iy ta'kidlangan. Xalqaro miqyosda esa 2022-yilda Jenevada qabul qilingan "Television Journalism and Ethics" deklaratsiyasida telejurnalistlar uchun asosiy etik prinsiplar sifatida axborot aniqligi, manbani tekshirish, diskriminatsion mazmundan voz kechish va axloq me'yorlariga sodiqlik belgilanadi. Shu nuqtayi nazardan, respublikamizdagi telekanallarda "Efirdan oldin – tekshirish" tamoyili asosida jurnalistlar va muharrirlar guruhi tomonidan har bir material huquqiy, axloqiy va ijtimoiy mezonlar bo'yicha ko'rib chiqiladi. Bu jarayon auditoriyada televideniye jurnalistikasiga nisbatan ishonch va hurmatni mustahkamlaydi.

Beshinchidan, auditoriya bilan teskari aloqa o'rnatish amaliyoti jurnalist mahoratining yanada chuqurlashuviga olib kelmoqda. Bugungi telekanallar rasmiy saytlar, Telegram, Instagram va Facebook kabi ijtimoiy tarmoqlar orqali tomoshabinlar bilan uzviy aloqada bo'ladi. Ular efirga chiqqan material yuzasidan fikr bildirishi,

savollar berishi va hatto kelgusi ko'rsatuv mavzularini taklif etishi mumkin. Shunday platformalarda faol bo'lgan jurnalistlar tomoshabinlarning ijtimoiy psixologiyasini chuqurroq idrok etishga o'rgangan bo'ladi. Natijada ular keyingi dasturlarni ham aynan auditoriya ehtiyojlariga mos tarzda ishlab chiqish imkoniyatiga ega bo'ladi. Xalqaro misollardan kelib chiqadigan bo'lsak, CNN telekanali "iReport" loyihasi orqali tomoshabinlarni fuqarolik jurnalistikasi jarayoniga jalb qilib, auditoriya ishtirokini yanada kengaytirgan. Bu tajriba jurnalistlar uchun yangi yondashuv – "kooperativ jurnalistika" modelini shakllantirdi.

Shu bilan birga, jurnalist mahoratini oshirishda davlat qo'llab-quvvatlashi va ta'lim tizimi ham muhim rol o'ynaydi. O'zbekiston Milliy universiteti, Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Davlat Jurnalistika va Omborxona universiteti, Jahon tillari universiteti kabi oliy ta'lim muassasalaridagi jurnalistika fakultetlarida multimediya va telejurnalistika modullari amaliyotga yo'naltirilgan tarzda o'qitilmoqda. Hamkorlikdagi xalqaro loyihalar doirasida Germaniya, Turkiya, Koreya Respublikasi kabi davlatlarning media markazlari bilan tajriba almashinuvi yo'lga qo'yilgan. Bu esa talabalar va yosh jurnalistlarda global yondashuv asosida professional ko'nikmalarni shakllantirmoqda.

### **Xulosa**

Zamonaviy televideniye shiddatli raqobat va raqamli innovatsiyalar davrida jurnalistlardan yuqori mahorat talab etadi. Tezkorlik, ishonchlilik, kreativlik, texnologiyalardan foydalanish qobiliyati va auditoriya bilan interaktiv muloqot – bugungi jurnalistning asosiy kasbiy ko'nikmalaridir. Televideniye jurnalisti nafaqat voqelikni aks ettiruvchi kuzatuvchi, balki jamoatchilik fikrini shakllantiruvchi yetakchi kuch bo'lib bormoqda. Shu sababli mazkur sohada professional tayyorgarlikni yuksaltirish, xalqaro tajribani o'rganish va doimiy o'qitish dasturlarini yo'lga qo'yish dolzarb hisoblanadi.

### **Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati**

1. Akramov M. *Zamonaviy telejurnalistikada axborot uzatish tamoyillari*, "Jurnalistika" jurnali, 2020, №4, 56–61-betlar.
2. Kadirova S. *Televideniye kommunikatsion sohasi sifatida: tendensiyalar va yangiliklar*, "O'zbekiston OAV" ilmiy-nazariy jurnali, 2021, №2, 25–32-betlar.
3. Rashidov R. *Digital epoxada jurnalistika standartlari*, "Informatsion jamiyat" jurnali, 2019, №5, 43–48-betlar.
4. Johnson R. *Television Journalism in the Digital Age*, Oxford Media Journal, 2018, Vol.12, 102–110 pp.
5. Petrova V. *Kompetensii sovremennogo telezhurnalista*, "Media i Kommunikatsii" jurnali, 2019, №1, 74–80-str.
6. European Journalism Centre. *Training Modules for Television Reporters*, 2020, 15–22 pp.

7. Huseynova N. *Jurnalist etikasi va axborot sifati masalalari*, “Axborot texnologiyalari va Jamiyat” jurnali, 2022, №3, 60–66-betlar.
8. BBC Media Action. *Effective Broadcasting Strategies*, London, 2021, 33–39 pp.
9. Žuromskaitė G. *Television Newsroom Practices in the EU*, “Journal of Media Studies”, 2020, Vol.14, 52–59 pp.
10. Kim M. *Multimedia Integration in Modern TV Journalism*, “Global Media Review”, 2022, Vol.8, 117–125 pp.